

بررسی‌های حسابداری و حسابرسی

شماره ۴۴ - تابستان ۱۳۸۵

صص ۷۱ - ۸۴

بررسی رابطه بین کیفیت سود و افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

غلامرضا کرمی* - کامران تاجیک** - محمدتقی مرادی***

تاریخ دریافت مقاله: ۸۵/۲/۱۸

تاریخ تایید نهایی: ۸۵/۶/۲۴

چکیده

کیفیت سود موضوعی است که به خصوص بعد از رسوایی‌های مالی اخیر مورد توجه بسیاری قرار گرفته است. علاوه بر این مساله افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران در بورس تهران از مسایل مطرح در بازار سرمایه ایران است. تحقیق حاضر ابتدا کیفیت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران را در فاصله زمانی ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۳ مورد بررسی قرار می‌دهد و سپس به آزمون رابطه بین کیفیت سود و افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران می‌پردازد. در این تحقیق کیفیت سود را به عنوان تفاوت بین جریان‌های نقد عملیاتی و سود عملیاتی در بلندمدت، تعریف کرده‌ایم. نتایج حاصله اگر چه نشانگر پایین بودن کیفیت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است، لیکن هیچ رابطه‌ای را بین کیفیت سود و افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران نشان نمی‌دهد.

واژه‌های کلیدی: کیفیت سود، افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران، جریان‌های نقد عملیاتی، سود عملیاتی

---

* دانشجوی دوره دکتری حسابداری دانشگاه تهران

** کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه تهران

*** کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه تهران

مقدمه

مبنای تعهدی به عنوان بخشی از الگوی غالب حسابداری امروزی، علی‌رغم بهره‌مندی از مزایای متعدد دارای مشکلات مهمی نیز می‌باشد. مهم‌ترین ایراد وارده بر مبنای تعهدی عینی نبودن اعداد و ارقام - به خصوص رقم سود - در مقایسه با مبنای نقدی است. در واقع به دلیل وجود عواملی نظیر قضاوت، تخصیص و برآورد، عینی نبودن جزء جدا نشدنی مبنای تعهدی به شمار می‌آید. در همین راستا پژوهشگران بسیاری به بررسی آثار و نتایج این عدم عینیت سود حسابداری پرداخته‌اند. در این زمینه کیفیت سود از مهم‌ترین حوزه‌های تحقیقی است که بخش گسترده‌ای از مفاهیم، تعاریف و معیارهای اندازه‌گیری را دربرمی‌گیرد. آنچه در تحقیق حاضر به آن می‌پردازیم، بررسی کیفیت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و ارزیابی ارتباط آن با مسأله افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران در این شرکت‌هاست.

تشریح و بیان موضوع

از بدو بازگشایی مجدد بورس تا به امروز، مدیریت بورس اوراق بهادار تهران با مشکل فزاینده افزایش‌های پی در پی سرمایه شرکت‌های پذیرفته شده روبرو گردیده که عملاً توسعه‌ای در پی ندارند و ظرفیت عملیاتی شرکت را افزایش نمی‌دهند. در ادبیات موضوعه، تأمین مالی چه داخلی و چه خارجی برای فرصت‌های رشد و افزایش ظرفیت‌های عملیاتی انجام می‌شود. اگر تأمین مالی از طریق افزایش سرمایه برای جبران زیان‌ها و یا جلوگیری از سودهای تقسیمی بی‌کیفیتی باشد که مدیریت آن را گزارش کرده ولی عملاً به علت واهی بودن این سودهای کاغذی توان توزیع آن برای شرکت موجود نیست، علاوه بر این که بازدهی در فرآیند افزایش سرمایه بهبود نمی‌یابد، هزینه سرمایه به شدت افزایش و طبعاً ارزش افزوده اقتصادی به شدت کاهش پیدا می‌کند. نکته شایان ذکر این است که برخی تحقیقات نشان داده که پرداخت سود سهمی (که مکانیزمی مشابه افزایش سرمایه از محل مطالبات دارد) در بلندمدت به ثروت سهامداران نمی‌افزاید و همچنین ثروت سهامدارانی که سود نقدی دریافت می‌کنند از ثروت سهامداران شرکت‌هایی که سود سهمی توزیع می‌کنند، افزایش بیشتری می‌یابد [۵].

با توجه به آنچه از خاطرتان گذشت دلیل افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران را نمی‌توان تأمین منافع شرکت و سهامداران دانست بلکه می‌توان یکی از دلایل آن را در بی‌کیفیت بودن سود حسابداری (که اصولاً سود سهام بر اساس آن اعلام می‌شود) جستجو کرد که وجه نقد متناسبی ایجاد نکرده است. اگر چه در کوتاه مدت سود حسابداری و جریان‌های نقد عملیاتی متفاوتند، ولی در بلند مدت انتظار می‌رود تفاوت معناداری میان این دو وجود نداشته باشد زیرا ارقام تعهدی (که سود حسابداری بر آن مبتنی است) در بلندمدت باید به نقد تبدیل شده یا از طریق نقد تسویه شوند.

به این ترتیب تحقیق حاضر می‌کوشد به دنبال پاسخی برای این سؤال باشد که آیا در بلندمدت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس با جریان‌های نقد عملیاتی آنها تفاوت معناداری دارد یا خیر؟ اگر پاسخ مثبت باشد از آنجا که یکی از تعاریف کیفیت سود، آن را به عنوان اختلاف بین دو متغیر مذکور تعریف می‌کند، بنابراین می‌توان گفت هر چه این فاصله افزایش یابد کیفیت سود کاهش می‌یابد [۲].

سؤال دیگر اینکه آیا در صورت بی‌کیفیت بودن سود، همانطور که انتظار می‌رود با افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران رابطه معناداری دارد یا خیر؟

پیشینه تحقیق

در سال‌های اخیر و به خصوص در نتیجه رسوایی‌های مالی، توجه روزافزونی معطوف موضوع کیفیت سود شده است [۱۵]. کیفیت سود مفهومی است که دارای جنبه‌های متفاوتی می‌باشد و از این رو تعاریف مختلف و معیارهای اندازه‌گیری متفاوتی در رابطه با آن مطرح شده‌اند که برخی از مهم‌ترین آنها عبارتند از:

روساین سودی را با کیفیت‌تر می‌داند که پایدارتر باشد. [۲۱]. از دید ریچاردسون و همکاران کیفیت سود درجه ثبات عملکرد عایداتی در دوره آتی است [۲۳]. تعریف بنیش و وارگاس از کیفیت سود احتمال پایداری عایدات جاری در آینده است [۹]. پنمن و ژانگ کیفیت سود را توانایی سود در نشان دادن عایدات آتی تعریف می‌کنند [۲۰]. اسکیر و وینسنت کیفیت سود را مرتبط با سود موردنظر همکس می‌دانند، یعنی از دید آنها کیفیت سود عبارت است از حدی از صداقت که عایدات گزارش شده در گزارش سود موردنظر همکس از خود نشان می‌دهد [۲۴]. از دیدگاه هاج کیفیت سود درجه تفاوت سود خالص گزارش شده از عایدات واقعی است [۱۶]. تعریف میخائیل و همکاران از کیفیت

سود عبارت است از درجه ارتباط عایدات گذشته یک شرکت با جریان نقد آتی آن [۱۹]. وایت کیفیت سود را میزان محافظه کاری اعمال شده در سود گزارش شده می‌داند [۲۷]. لاگی و مارکوارت سود با کیفیت را سودی می‌دانند که محتوای اطلاعاتی بیشتری داشته باشد [۱۸]. کرسکن هایتر و ملوماد سود با کیفیت بالا را سودی می‌دانند که به ارزش شرکت در بلندمدت نزدیک‌تر بوده و حاوی محتوای اطلاعاتی بیشتری باشد [۱۷]. اسکولر کیفیت سود را به شکل رابطه بین ارقام تعهدی و جریان‌های نقدی تعریف می‌کند [۲۵].

یکی از دلایل احتمالی تنوع در تعاریف به عمل آمده از کیفیت سود می‌تواند نگاه‌های متفاوت محققین به جنبه‌های گوناگون این مفهوم باشد. به همین دلیل موضوع کیفیت سود موضوعی پیچیده به شمار می‌رود و تا کنون هیچ محققى نتوانسته است تعریف یگانه‌ای از این مفهوم ارائه نماید و یا شاخص کاملی برای آن بیابد [۱۵].

برخی از مهم‌ترین یافته‌های تحقیقات انجام شده در رابطه با کیفیت سود به شرح زیر هستند:

اسلوان نشان می‌دهد عملکرد سودآوری قابل انتساب به جزء تعهدی سود نسبت به بخشی از آن که قابل انتساب به جزء نقدی است، کمتر می‌باشد [۲۶].

یافته‌های پنمن و ژانگ بیانگر آن است که حسابداری محافظه کارانه، کیفیت سود پایین را موجب می‌شود [۲۰].

ریچاردسون به این نتیجه می‌رسد که اطلاعات ارقام تعهدی در زمینه کیفیت سود در یک بخش خاص از ارقام تعهدی (مثلاً ارقام تعهدی جاری) متمرکز نیست [۲۳].

ژی نشان می‌دهد ارقام تعهدی غیرعادی نسبت به ارقام تعهدی عادی ثبات کمتری دارند و اینکه خود ارقام تعهدی عادی هم نسبت به جریان‌های نقد عملیاتی ثبات کمتری دارند [۲۸].

فرانسیس و همکاران شواهدی ارائه می‌کنند که بیانگر رابطه مثبت بین آثار قیمت‌گذاری الگوهای سودآوری و کیفیت سود است [۱۲].

ریچاردسون به بررسی رابطه بین فروش استقراضی سهام و کیفیت سود می‌پردازد. وی به این نتیجه می‌رسد افرادی که مبادرت به فروش استقراضی سهام می‌کنند از اطلاعات ارقام تعهدی در مورد سود آتی استفاده چندانی نمی‌کنند و اینکه فروش استقراضی سهام در شرکت‌های با ارقام تعهدی زیاد پرهزینه است [۲۲].

چان و همکاران محتوای اطلاعاتی کیفیت سود در رابطه با بازده آتی سهام را بررسی می کنند. آن‌ها به این نتیجه می‌رسند که میان ارقام تعهدی و بازده آتی سهام رابطه منفی وجود دارد [۱۰].

فرانسیس و همکاران به این نتیجه می‌رسند که کیفیت ارقام تعهدی بر هزینه تامین مالی اثر می‌گذارد. علاوه بر این نتیجه می‌گیرند که هزینه سرمایه شرکت‌های با ارقام تعهدی بی کیفیت، بیشتر است [۱۱].

هانلون در زمینه رابطه بین مالیات و کیفیت سود به تحقیق می‌پردازد. وی به این نتیجه می‌رسد که ثبات ارقام تعهدی و جریان‌های نقد برای شرکت‌هایی که در آنها تفاوت بین دفاتر و اظهارنامه‌های مالیاتی بیشتر است، کمتر می‌باشد [۱۴].

بال و شیواکومار به این نتیجه می‌رسند که شرکت‌های غیر بورسی به دلیل وجود تقاضای کمتر برای گزارش‌های مالی، کیفیت سود پایین‌تری نسبت به شرکت‌های بورسی دارند [۸].

در ایران نیز تحقیقاتی در ارتباط با کیفیت سود صورت گرفته که مهم‌ترین آنها عبارتند از:

ظریف فرد در مطالعه‌ای به شناسایی و تحلیل عوامل مرتبط با ارزیابی کیفیت سود پرداخته است. وی در تحقیق خود با استفاده از برخی عوامل و عناصر الگویی جهت ارزیابی کیفیت سود طراحی نموده است [۴].

نوروش و مجیدی در تحقیقی به بررسی رابطه بین کیفیت سود و هزینه سرمایه در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته‌اند. نتایج حاصله بیانگر آن است که در دوره مورد آزمون (۱۳۸۲ - ۱۳۷۸) به استثنای سال ۱۳۷۹ رابطه معکوسی بین کیفیت سود و هزینه سرمایه وجود دارد [۷].

ثقفی و کردستانی به بررسی رابطه بین کیفیت سود و واکنش بازار به تغییرات سود نقدی پرداخته‌اند. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران هنگام واکنش به تغییرات سود نقدی، کیفیت سود شرکت‌ها را در نظر نمی‌گیرند [۲].

خواجوی و ناظمی به بررسی ارتباط بین کیفیت سود و بازده سهام با تأکید بر نقش ارقام تعهدی می‌پردازند. بر اساس تحقیق آنها نمی‌توان پذیرفت که بازده شرکت‌های مورد مطالعه تحت تأثیر کیفیت سود قرار می‌گیرد [۳].

نوروش و همکاران در مطالعه‌ای کیفیت ارقام تعهدی و سود را با تأکید بر نقش خطای برآورد ارقام تعهدی مورد مطالعه قرار داده‌اند. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد سطح بالای ارقام تعهدی باعث کاهش کیفیت سود ارقام تعهدی می‌شود. بنابراین ارقام تعهدی بیشتر به معنای کیفیت کمتر و پایداری کمتر سود می‌باشد [۶].

برقعی در تحقیقی رابطه بین خطای برآورد ارقام تعهدی با کیفیت ارقام تعهدی و ثبات سود را بررسی می‌نماید. بر اساس یافته‌های وی در بورس اوراق بهادار تهران با افزایش خطای برآورد ارقام تعهدی، کیفیت سود کاهش می‌یابد [۱].

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه‌های تحقیق عبارتند از:

۱. بین جریان‌های نقد عملیاتی و سود عملیاتی، در بلندمدت، اختلاف معناداری وجود دارد.
  ۲. بین کیفیت سود و افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران ارتباط معناداری وجود دارد.
- فرضیه اول با استفاده از تعریف مورد نظر کیفیت سود در مقاله حاضر (تفاوت بین جریان‌های نقد عملیاتی و سود عملیاتی در بلندمدت)، به ارزیابی وضعیت کیفیت سود در شرکت‌های مورد بررسی می‌پردازد. هدف در اینجا ارزیابی وضعیت کیفیت سود شرکت‌های مورد بررسی به طور کلی است و هدف تفکیک شرکت‌های با کیفیت از بی کیفیت نیست. فرضیه دوم به دنبال یافتن رابطه بین کیفیت سود و افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران است.

دوره مورد آزمون، جامعه و نمونه آماری تحقیق

دوره مورد تحقیق سال‌های ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۳ می‌باشد. جامعه مورد بررسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. به منظور نمونه‌گیری از روش حذف سیستماتیک به منظور رسیدن به نمونه استفاده شده است. معیارهای اعمال شده برای به دست آوردن نمونه به شرح زیر است:

۱. از سال ۱۳۷۸ در بورس حضور داشته باشند و این حضور تا سال ۱۳۸۳ تداوم داشته باشد.
۲. سود ده باشند.

۳. سال مالی آنها به ۲۹ اسفند ختم شود.

۴. شرکت‌های سرمایه‌گذاری و بانک‌ها به دلیل ماهیت خاصشان حذف شده‌اند. به این ترتیب و با اعمال معیارهای فوق ۸۹ شرکت به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند. داده‌های مورد نظر از صورت‌های مالی شرکت‌های مورد بررسی استخراج شده‌اند.

روش تحقیق

تحقیق حاضر تحقیقی است توصیفی که در پی توصیف روابط بین متغیرها با استفاده از آزمون‌های آماری است. به لحاظ هدف، این تحقیق، تحقیقی کاربردی است که نتایج حاصل از آن می‌تواند برای طیف گسترده‌ای شامل سهامداران، حساب‌رسان، مسئولین بورس اوراق بهادار تهران، تدوین کنندگان استانداردها و محققان مفید باشد. برای آزمون فرضیه‌ها از نرم افزار SPSS استفاده شده است.

یافته‌های تحقیق

فرضیه اول. برای آزمون فرضیه اول داده‌های مربوط به جریان‌های نقد عملیاتی و سود عملیاتی برای دوره زمانی مورد آزمون (۱۳۷۸ تا ۱۳۸۳) به طور تجمعی در نظر گرفته شد، سپس داده‌ها با استفاده از آزمون t استیودنت زوجی آزمون قرار گرفت تا مشخص شود اختلاف دو متغیر معنادار است یا خیر. نتایج حاصل از این آزمون در نگاره شماره (۱) آمده است.

نگاره ۱. نتیجه آزمون فرضیه اول

سطح اطمینان	درجه آزادی	t	معنی داری	نتیجه
۹۵٪	۸۸	۳/۰۰۴	۰/۰۰۳	تایید فرضیه (میان دو متغیر اختلاف معناداری وجود دارد).

به این ترتیب نتیجه به دست آمده نشان می‌دهد در بلندمدت بین دو متغیر جریان‌های نقد عملیاتی و سود عملیاتی تفاوت معناداری وجود دارد. از آنجا که کیفیت سود را به عنوان اختلاف این دو متغیر در بلندمدت تعریف کرده‌ایم، این نتیجه موید کیفیت پایین سود شرکت‌های مورد آزمون می‌باشد. این یافته به خصوص از این جهت جالب توجه است که در ادبیات حسابداری تاکید بر این است که تفاوت این متغیر در بلندمدت نباید معنادار باشد یعنی تفاوت بین آنها باید در بلندمدت از بین برود و صرفاً باید در کوتاه مدت

بتوان چنین اختلافی را شاهد بود.

فرضیه دوم. فرضیه دوم به سه شکل مورد آزمون قرار گرفت. ابتدا با استفاده از آزمون رگرسیون رابطه بین اختلاف جریان‌های نقد عملیاتی و سود عملیاتی در بلندمدت (کیفیت سود) و درصد افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران مورد آزمون قرار گرفت تا مشخص شود اولاً ارتباط این دو متغیر معنادار است یا خیر و اگر پاسخ مثبت است توان توضیح دهی متغیر کیفیت سود در رابطه با متغیر مربوط به افزایش سرمایه چقدر است. به این منظور متغیر کیفیت سود به عنوان متغیر مستقل و متغیر افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شدند. نتایج آزمون فرضیه دوم در حالت اول در نگاره شماره (۲) آمده است.

نگاره ۲. آزمون فرضیه دوم، حالت اول (آزمون رگرسیون)

نتیجه آزمون	معنی داری	t	بتا	ANOVA		R ^۲ تعدیل شده	R ^۲
رد فرضیه (میان دو متغیر ارتباط معناداری وجود ندارد.)	۰/۸۱۶	-۰/۲۳۳	-۰/۰۲۵	۰/۸۱۶	۰/۰۵۵	-۰/۰۱۱	۰/۰۰۱

نتایج حاصله به این معناست که بین کیفیت سود و افزایش سرمایه از محل مطالبات در شرکت‌های مورد آزمون رابطه معناداری وجود ندارد. به منظور فراهم کردن امکان تفسیر و تحلیل بیشتر و همچنین کسب اطمینان بیشتر در زمینه تاثیر این دو متغیر بر یکدیگر این فرضیه را بار دیگر آزمون می‌کنیم.

در حالت دوم آزمون فرضیه دوم شرکت‌های مورد مطالعه بر اساس متغیر افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران به ترتیب مرتب شده‌اند و سپس بین شرکت‌هایی که بیشترین افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران را داشته‌اند و شرکت‌هایی که کمترین افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران را داشته‌اند به لحاظ متغیر کیفیت سود آزمون به عمل آمده تا مشخص شود آیا میان دو دسته از شرکت‌ها به لحاظ کیفیت سود تفاوت معناداری وجود دارد یا خیر. برای این منظور ۶۲ شرکت از ۸۹ شرکت نمونه برگزیده شده‌اند که ۳۱ مورد از آنها یک سر طیف و نماینده بیشترین افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران و ۳۱ شرکت دیگر سر دیگر طیف و نماینده کمترین افزایش سرمایه هستند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم در حالت دوم در نگاره شماره (۳) آمده است.

نگاره ۳. آزمون فرضیه دوم، حالت دوم

سطح اطمینان	درجه آزادی	t	معنی داری	نتیجه
٪۹۵	۳۰	-۱/۰۴۱	۰/۳۰۶	رد فرضیه (میان دو متغیر اختلاف معناداری وجود ندارد).

به این ترتیب حالت دوم آزمون فرضیه دوم نشان می‌دهد کیفیت سود شرکت‌هایی که بیشترین افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران را در بین شرکت‌های نمونه داشته‌اند با کیفیت سود شرکت‌هایی که از این لحاظ کمترین بوده‌اند، تفاوت معناداری ندارد. یعنی این دو دسته از شرکتها به لحاظ کیفیت سود تفاوتی نسبت به هم نشان نمی‌دهند. حالت سوم و آخر برای آزمون فرضیه دوم این است که این بار عکس حالت دوم، شرکت‌ها بر اساس متغیر کیفیت سود مرتب شده‌اند و افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران ۳۱ شرکت که بالاترین کیفیت را داشته‌اند با افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران ۳۱ شرکت که کمترین کیفیت را داشته‌اند به لحاظ داشتن تفاوت معناداری مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج حاصل از این آزمون در نگاره شماره (۴) آمده است.

نگاره ۴. آزمون فرضیه دوم، حالت سوم

سطح اطمینان	درجه آزادی	t	معنی داری	نتیجه
٪۹۵	۳۰	-۱/۴۷۷	۰/۱۵۰	رد فرضیه (میان دو متغیر اختلاف معناداری وجود ندارد).

تفسیر نتیجه حاصل از آزمون فرضیه دوم در حالت سوم این است که شرکت‌های دارای بالاترین کیفیت سود به لحاظ افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران با شرکت‌هایی که پایین‌ترین کیفیت سود را داشته‌اند، تفاوت معناداری ندارند که این موضوع تایید دیگری است بر عدم وجود رابطه بین دو متغیر مورد بررسی.

بحث و نتیجه‌گیری

در تحقیق حاضر دو متغیر بسیار مهم کیفیت سود و افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران مورد بررسی قرار گرفتند. ابتدا در فرضیه اول کیفیت سود شرکت‌های نمونه مورد آزمون قرار گرفت که نتایج، نشانگر پایین بودن کیفیت سود در شرکت‌های مورد

آزمون بود. در فرضیه دوم رابطه دو متغیر مذکور مورد مطالعه قرار گرفت. این فرضیه در سه حالت آزمون شد که در همه حالات آزمون مویید عدم وجود رابطه بین کیفیت سود و افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران در شرکت‌های مورد آزمون بود. به این ترتیب نتایج این تحقیق نشان می‌دهد بین دو متغیر مورد بررسی رابطه معناداری وجود ندارد. البته در تفسیر نتایج باید به چند نکته توجه کرد: اول اینکه احتمال دارد تعریف ارائه شده از کیفیت سود بر رابطه بین متغیرهای مورد مطالعه اثر گذاشته باشد. زیرا همانطور که گفته شد مشهور گونه بودن مفهوم کیفیت سود موجب شده است که تعریف‌های متفاوتی از آن ارائه شود. بنابراین ممکن است با استفاده از یک تعریف دیگر برای مفهوم کیفیت سود بتوان رابطه‌ای بین این متغیر و افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران یافت. همچنین از آنجا در آزمون رگرسیون اضافه و یا حذف کردن متغیرهای مستقل می‌تواند بر قدرت توضیح دهندگی آنها در رابطه با متغیر وابسته اثر گذار باشد شاید اضافه کردن متغیرهای دیگر به مدل رگرسیون بتواند نقش متغیر کیفیت سود را تغییر دهد. در نتیجه آزمون فرضیه دوم در حالت اول را می‌توان به شکل رگرسیون چند متغیره نیز انجام داد تا امکان بیشتری برای تفسیر و تحلیل فراهم شود. در ضمن در تحقیقات این چنینی نباید از نقش عامل صنعت و اندازه نیز غافل شد. از این رو ممکن است این عوامل بر نتایج حاصله اثر گذاشته باشند. در این رابطه حذف شرکت‌های کوچک موجود در نمونه و آزمون فرضیه دوم به تفکیک صنایع می‌تواند راهگشا باشد.

پیشنهادها

با توجه به یافته‌های تحقیق:

۱. پیشنهاد می‌شود رابطه بین کیفیت سود و افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران با استفاده از تعریف‌های دیگر کیفیت سود مورد آزمون و بررسی قرار گیرد.
۲. پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی در زمینه موضوع تحقیق حاضر اثر دو عامل اندازه و صنعت مورد توجه قرار گیرد، و به خصوص آزمون‌هایی به تفکیک صنایع مختلف انجام شود.
۳. پیشنهاد می‌شود مدلی رگرسیونی برای توضیح متغیر افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران طراحی شود که دربرگیرنده متغیرهای مستقل دیگری علاوه بر متغیر کیفیت سود باشد. بررسی نقش عواملی نظیر هزینه سرمایه و جریان نقدی آزاد می‌تواند در این

راستا سودمند باشد.

۴. پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی متغیر افزایش سرمایه به شکل کلی (و نه فقط افزایش سرمایه‌های انجام شده از محل مطالبات سهامداران) در نظر گرفته شود تا اثر منابع دیگر افزایش سرمایه بر رابطه این متغیر با کیفیت سود مورد ارزیابی قرار گیرد.

منابع

۱. برقعی، زهرا (۱۳۸۵). «بررسی رابطه خطای برآورد اقلام تعهدی با کیفیت اقلام تعهدی و ثبات سود»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
۲. ثقفی، علی؛ کردستانی، غلامرضا (۱۳۸۳). «بررسی و تبیین رابطه بین کیفیت سود و واکنش بازار به تغییرات سود نقدی»، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۷، صص ۷۲ - ۵۱.
۳. خواجه‌وی، شکرالله؛ ناظمی، امین (۱۳۸۴). «بررسی ارتباط بین کیفیت سود و بازده سهام با تأکید بر نقش ارقام تعهدی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۰، صص ۶۰ - ۳۷.
۴. ظریف فرد، احمد (۱۳۷۸). «شناسایی و تحلیل عوامل مرتبط با ارزیابی کیفیت سود بنگاه‌های اقتصادی ایران»، پایان نامه دکترا، دانشگاه تهران.
۵. قلی پور، علی (۱۳۷۵). «بررسی سیاست‌های تقسیم سود و توزیع سهام جایزه بر ارزش سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، تحقیقات مالی، شماره ۹ و ۱۰، صص ۱۱۷ - ۸۵.
۶. نوروش، ایرج؛ ناظمی، امین و حیدری، مهدی (۱۳۸۵). «کیفیت اقلام تعهدی و سود با تأکید بر نقش خطای برآورد اقلام تعهدی»، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۳، صص ۱۶۰ - ۱۳۵.
۷. نوروش، ایرج؛ مجیدی، رضا (۱۳۸۴). «بررسی رابطه بین کیفیت سود و هزینه سرمایه در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، حسابداری برق، شماره ۴۳.
8. Ball, R.; Shivakumar, L., (2005). "Earnings quality in UK private firms: comparative loss recognition timeliness", *Journal of accounting and economics*, Vol. 39, pp. 83 – 128
9. Beneish, M., Vargus, M., (2002). "Insider trading, earnings quality, and accrual mispricing", *The Accounting Review*, Vol. 77, No. 4, pp. 755-791

- 10.Chan, K; Chan, L.; Jegadeesh, N., Lakinishok, J., (2004). "Earnings quality and stock returns", *working paper University of Illinois at Urbana-Champaign - Department of Finance*, pp. 50
- 11.Francis, J., LaFond, R.; Olsson, P., Schipper, K, (2005). "The market pricing of accruals quality", *Journal of accounting and economics*, Vol. 39, No. 2, pp.295 – 327
- 12.Francis, J.; LaFond, R.; Olsson, P., Schipper, K., (2003). "Earnings quality and the pricing effects of earnings patterns", *working paper Duke University*, pp.53
- 13.Ghosh, A.; Gu, Z., Jain, P., (2005). "Sustained earnings and revenue growth, earnings quality, and earnings response coefficients", *Review of accounting studies*, Vol. 10, No. 1, PP. 33-57
- 14.Hanlon, M., (2005). "The persistence and pricing of earnings, accruals and cash flows when firms have large book – tax differences", *The Accounting Review*, Vol. 80, No. 1, pp. 137 - 166
- 15.Hermanns, S., "Financial information and earning, a literature review, working paper, www.ssrn.com
- 16.Hodge, F., (2003). "Investors' perceptions of earnings quality, auditor independence, and the usefulness of audited financial information", Supplement *Accounting Horizons*, pp.37-48
- 17.Kirschenheiter M.; Melumad, N., (2004). "Earnings' quality and smoothing", *working paper Columbia Business school*, pp.65
- 18.Lougee, B.; Marquardt, C., (2004). Earnings informativeness and strategic disclosure: and empirical analysis of pro forma earnings", *The Accounting Review*, Vol. 79, No.3, pp.769-795
- 19.Mikhail M.; Walther, B.; Willis, R., (2003). "Reactions to dividend changes conditional on earning quality", *Journal of accounting, auditing and finance*, Vol.18, No,1, pp.121-151
- 20.Penman, S.; Zhang, X., (2002). "Accounting conservatism, the quality of earnings, and stock returns", *The Accounting Review*, vol. 77, No.2, 237-264
- 21.Revsine, L.; Collins, D.; Johnson, B., (1999). *Financial reporting and analysis*, Prentice Hall, Upper Saddle Reiver, New Jersey, pp. 988
- 22.Richardson, S.; (2003). "Earning quality and short sellers", Supplement, *Accounting Horizons*, pp.49-61

23. Richardson, S., Sloan, R., Soliman, M, Tuna, I., (2001). "Information in accruals about the quality of earnings", *working paper University of Michigan business school*, ann arbor, pp.52
24. Schipper, K.; Vincent, L., (2003). "Earnings quality", *Accounting Horizons*, supplement 2003, pp.97-110
25. Scholer, F., (2004). "The quality of accruals and earnings and the market pricing of earnings quality", *working paper Aarhus school of business*, pp.13,
26. Sloan, (1996). "Do stock prices fully reflect information in accruals and cash flows about future earnings?", *The Accounting Review*, 71 (3), pp.289-315
27. White, G; Sondhi, A.' Fried, D., (2003). *The analysis and use of financial statements*, John Wiley and Sons, third edition, pp.767
28. Xie, H., (2001). "The mispricing of abnormal accruals", *The Accounting Review*, vol. 76, No.3, pp357-373